

ZAPISNIK
sa 24. sjednice Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore,
održane 27. decembra 2013. godine

Šednica je počela u 13 sati.

Šednici je predsjedavala Nada Drobnjak, predsjednica Odbora.

Šednici su prisustvovali članovi/ice Odbora: Ljerka Dragičević, Goran Tuponja, Žana Filipović, mr Branka Tanasijević, Draginja Vuksanović, prof.dr Jelisava Kalezić i doc.dr Branka Bošnjak.

Saglasno članu 56 Poslovnika Skupštine, odsustvo sa šednice najavila je dr Ljiljana Đurašković.

Šednici je prisustvovao Sabahudin Delić, pomoćnik ministra za ljudska i manjinska prava.

Za šednicu je, jednoglasno, utvrđen sljedeći

DNEVNI RED:

IZVJEŠTAJ O ISPUNJAVANJU PREPORUKA CEDAW KOMITETA UJEDINJENIH NACIJA

U uvodnim napomenama predsjednica Odbora Nada Drobnjak je informisala Odbor da je zakazivanjem šednice ispoštovan zahtjev Ministarstva za ljudska i manjinska prava da Odbor razmotri ovaj dokument, s obzirom na obavezu dostavljanja Izvještaja CEDAW Komitetu do kraja 2013. godine. Izvještaj o ispunjavanju preporuka CEDAW Komiteta Ujedinjenih nacija, donešenih na osnovu prezentovanog Inicijalnog izvještaja Vlade Crne Gore, 6. oktobra 2011. godine, Odboru je dostavljen 26. decembra 2013. godine.

Pomoćnik ministra za ljudska i manjinska prava Sabahudin Delić saopštio je da je Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena jedna od osam temeljnih UN konvencija u oblasti ljudskih prava, da je Crna Gora prihvatila ovu konvenciju sukcesorskim aktom, da su odredbe Konvencije postale sastavni dio našeg unutarnjeg zakonodavstva i da Crna Gora u skladu sa članom 18 Konvencije ima obavezu da Komitetu periodično dostavlja izvještaje o njenoj primjeni. Izvještaj koji daje faktičko stanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori kroz različite oblasti i kojim je ukazano na zakonodavne i druge mjere koje je Crna Gora preduzela i koje preduzima u cilju realizacije obaveza utvrđenih Konvencijom, dostavljen je CEDAW Komitetu 2010. godine. Nakon dostavljanja Izvještaja i odgovora na dodatna pitanja koja su uslijedila, Izvještaj je razmatran na 50. zasjedanju Komiteta Ujedinjenih nacija za eliminaciju diskriminacije žena (CEDAW), koje je održano u Ženevi, oktobra 2011. godine. Pored državne delegacije zasjedanju su prisustvovali i predstavnici nevladinih organizacija koji su CEDAW Komitetu podnijeli svoj izvještaj. Sa članovima Komiteta vođen je konstruktivni dijalog i nakon detaljnog razmatranja cjelokupnog Izvještaja, sa posebnim osvrtom na neka od ključnih pitanja i problema sa kojima se suočavaju žene u Crnoj Gori prepoznatih u Izvještaju, data je ocjena Izvještaja, koji je prema mišljenju Komisije kvalitetno i sistematski pripremljen, uz preporuke za dalje djelovanje. Komitet je konstatovao da su izostali odgovori na određeni broj pitanja i u Zaključnim stavovima obavezao Crnu Goru da u roku od dvije godine dostavi izvještaj o sprovođenju preporuka sadržanih u paragrafima 19 do 23 koje se odnose na nasilje nad ženama, trgovinu ljudima i seksualnu eksploataciju, te učestvovanje u društvenom i političkom životu. Izvještaj o ispunjavanju ovih preporuka pripremio je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i nakon što ga usvoji Vlada Crne Gore biće dostavljen CEDAW Komitetu Ujedinjenih nacija.

Pažnju članova Komiteta najviše je zaokupljalo pitanje nasilja u porodici i nasilja nad ženama, naši administrativni kapaciteti, pogotovo institucija koje se suočavaju ili na neposredan način bave ne samo rodnom ravnopravnošću u užem smislu nego i šire. Prije svega, pomoć i zaštita žrtava porodičnog nasilja, statistički podaci o nasilju nad ženama, razvrstani po polu, pogotovu u dijelu krivičnog zakonodavstva i prekršaja, trgovina ljudima, seksualna eksploatacija i učešće žena u javnom i političkom životu. Posebno je

akcentovano pitanje učešća žena na mjestima gdje se kreira politika i donose odluke i pitanje izbornog zakonodavstva koje je bilo predmet polemike koja se vodila pred Komitetom, jer kvota od 30% manje zastupljenog pola na izbornim listama ne znači i 30% učešća manje zastupljenog pola u parlamentu. Pomoćnik ministra za ljudska i manjinska prava Sabahudin Delić izrazio je očekivanje da će Odbor participirati u odgovoru na pitanje odnosno preporuku Komiteta br.22, koja se tiče izbornog zakonodavstva i zastupljenosti manje zastupljenog pola u parlamentu.

Svojim komentarima i sugestijama doprinos raspravi dale su: predsjednica Odbora Nada Drobnjak i članice Odbora Ljerka Dragičević i doc. dr Branka Bošnjak.

Nakon rasprave, Odbor je, jednoglasno, podržao Izvještaj o ispunjavanju preporuka CEDAW Komiteta Ujedinjenih nacija, koji je pripremila Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, uz dopunu tačke 22 Učestvovanje u političkom i društvenom životu, pod a) Razmotri kvotu od 30% u izbornom zakonu osiguravajući da u svakoj grupi od tri kandidata na izbornim listama političkih partija bude najmanje jedna žena, tako što se na kraju teksta umjesto tačke stavlja zarez i tekst koji glasi: „međutim u Radnoj grupi ne postoji kompromisno rješenje za uvođenje djelotvornih kvota“.

Nakon što je završen rad po utvrđenom dnevnom redu, Odbor je usvojio zapisnike sa 19. i 20. sjednice Odbora, bez primjedbi.

Šednica je završena u 13 sati i 50 minuta.

SEKRETARKA ODBORA
Snežana Grupković,s.r.

PREDŠEDNICA ODBORA
Nada Drobnjak,s.r

Polazeći od činjenice da razmatranje Inicijalnog izvještaja Crne Gore o sprovođenju Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena podrazumijeva konstruktivni dijalog između delegacije Vlade Crne Gore i članova/ica Komiteta za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena, kao članovlce delegacije Vlade Crne Gore predloženi/e su predstavnici/ce nadležnih organa koji su direktno uključeni u sprovođenje Konvencije.

Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena, poznata i pod nazivom Ženska konvencija, usvojena je na Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija 18. decembra 1979. godine, kao prvi sveobuhvatni međunarodno priznati dokument o pravima žena. Na snagu je stupila, kao međunarodni ugovor, 3. septembra 1981. godine, nakon što ju je ratifikovalo dvadeset zemalja. Trenutno je 179 zemalja ili 90% članica Ujedinjenih nacija potpisalo Konvenciju, a među njima je i Crna Gora. Važno je napomenuti da je Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama sastavni dio nacionalnog zakonodavstva (član 9 Ustava Crne Gore), te da se primjenjuje direktno i ima prioritet nad domaćim zakonima. Ova Konvencija u suštini sadrži međunarodnu povelju o pravima žena. Konvencija pruža osnovu za ostvarivanje jednakosti između žena i muškaraca kroz osiguravanje ravnopravnog pristupa i jednakih mogućnosti u političkom i javnom životu - uključujući i pravo glasa i kandidovanja za izbore - kao i obrazovanja, zdravlja i zapošljavanja. Države potpisnice izražavaju svoju volju i spremnost da preduzmu sve odgovarajuće mjere, uključujući zakonodavne i privremene posebne mjere, tako da žene mogu uživati sva svoja ljudska prava i slobode.

Komitet za eliminaciju diskriminacije žena (CEDAW) i njegov mandate

Komitet za eliminaciju diskriminacije žena koji razmatra izvještaje zemalja učesnica čini 23 stručnjaka/inje koji/e su izabrani/e tajnim glasanjem sa liste lica „visokih moralnih standarda i kompetentnosti na polju na koje se odnosi Konvencija”, a koja su nominovana od strane država potpisnica. Kod izbora članova/ica koji/e se biraju na mandat od četiri godine, vodi se računa i o ujednačenoj geografskoj distribuciji i zastupljenosti različitih oblika civilizacije i osnovnih pravnih sistema. Iako se članovi/ce Komiteta nominuju od strane njihovih vlada, a biraju ih države potpisnice, oni/e djeluju u ličnom svojstvu kao nezavisni/e stručnjaci/kinje, a ne kao delegate/kinje ili predstavnici/ce svojih zemalja. Glavna uloga Komiteta prema Konvenciji jeste razmatranje izvještaja zemalja učesnica. Konvencija, takođe, daje Komitetu pravo da daje sugestije i opšte preporuke na osnovu razmatranja izvještaja i informacija koje su primljene od strane država potpisnica. Ove sugestije su usjerene na organe Ujedinjenih nacija, dok se opšte preporuke upućuju državama potpisnicama i obično se razmatra stav Komiteta o obavezama koje su preuzete po

Konvenciji. Po Konvenciji, Komitet može da pozove specijalizovane agencije Ujedinjenih nacija, koje imaju pravo da budu predstavljene tokom zasjedanja, da podnose svoje izvještaje na razmatranje. Iako Komitet pozdravlja i izvještaje nevladinih organizacija, Konvencija ne sadrži izričite odredbe koje bi se ticale doprinosa nevladinih organizacija (NVO). Komitet zasijeda dva puta godišnje u Ženevi.

Metod rada Komiteta za eliminaciju diskriminacije žena - nacionalni izvještaji o implementaciji Konvencije

Spisak pitanja i problema koje priprema radna grupa prije zasjedanja šalje se državama potpisnicama koje podnose svoje izvještaje. Kada se kompletiraju, odgovori na spisak pitanja i problema, prevode se i šalju članovima/cama Komiteta prije zasjedanja na kome će se razmatrati. Komitet je takođe osnovao dvije stalne radne grupe koje se sastaju tokom redovnih zasjedanja. Radna grupa I razmatra i predlaže mjere za ubrzanje rada CEDAW, a Radna grupa II priprema sugestije i opšte preporuke koje treba da razmatra Komitet u punom sastavu. Poslovnik koji je usvojio CEDAW kaže da se sastanci Komiteta obično održavaju javno i da kvorum čini 12 članova/ica. Prisustvo dvije trećine članova/ica je neophodno za donošenje svake formalne odluke. Države potpisnice razmatraju izvještaje na javnim sastancima u prisustvu predstavnika/ca zemlje koja izvještava, od njih se očekuje da odgovore na pitanja koja se odnose na izvještaj koji je podnijela njihova zemlja. Inicijalni izvještaj Crne Gore o implementaciji Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW)

Vlada Crne Gore, nakon obnove nezavisnosti i preuzimanja odgovornosti za međunarodne odnose, svoje aktivnosti na unutrašnjem i spoljopolitičkom planu zasniva na principu poštovanja međunarodnog prava. Uzimajući u obzir načela djelovanja i ciljeve predviđene Deklaracijom o nezavisnosti Republike Crne Gore, Vlada Crne Gore je preduzela niz aktivnosti na planu regulisanja statusa u međunarodnim organizacijama i međunarodnopravnim dokumentima. Po tom osnovu Crna Gora je pristupila i Konvenciji o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW).

Po pristupanju, Crna Gora je bila u obavezi da Inicijalni izvještaj o implementaciji Konvencije dostavi do novembra 2007. godine. Inicijalni izvještaj o sprovođenju Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) Vlada Crne Gore je usvojila 25. februara 2010. godine. Izvještaj je predat Komitetu za CEDAW u maju 2010. godine. Po prijemu pitanja Komiteta, Odjeljenje za rodnu ravnopravnost Ministarstva za ljudska i manjinska prava je izvršilo formiranje međuresorne radne grupe i prosljedilo pitanja resornim institucijama. Nakon prikupljanja odgovora međuresorska radna grupa je formirala konačan tekst objedinjenih odgovora. Odjeljenje za rodnu ravnopravnost, je takođe, prosljedilo pitanja i nevladinim organizacijama čiji su odgovori uključeni u Inicijalni izvještaj. Inicijalni izvještaj je razmatran i usvojen na sjednici Vlade 25. februara 2010. godine, na prijedlog Ministarstva za ljudska i manjinska prava, nakon čega je, u maju 2010. godine isti prosljeđen Komitetu za CEDAW. Od strane Komiteta izrađena je i lista dodatnih pitanja koja je dostavljena Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija, odnosno Ministarstvu za ljudska i manjinska prava. Naime, savaka država koja je u obavezi podnošenja izvještaja prima listu dodatnih pitanja najmanje dva mjeseca prije termina određenog za razmatranje njenog izvještaja. Lista se priprema na osnovu informacija koje su primljene od strane nevladinog sektora, na osnovu preporuka i komentara koje je Komitet usvojio u odnosu na prethodno podnijete nacionalne izvještaje date države, kao i na osnovu aktuelnog nacionalnog izvještaja.

*****

3.2.3. Izvještaj CEDAW Komiteta

U skladu za obavezom predviđenom Konvencijom o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena, u februaru 2010. godine, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je, dostavilo Izvještaj o sprovođenju Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena CEDAW komitetu, u kom je ukazano na zakonodavne i druge mjere koje je Crna Gora preduzela i koje preduzima u cilju realizacije obaveza utvrđenih Konvencijom, i koji se odnosi na period od 2006. do 2009. godine. Nakon dostavljanja Izvještaja o sprovođenju Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) CEDAW komitetu, i odgovora na dodatna pitanja koja su uslijedila nakon inicijalnog izvještaja, Komitet za eliminaciju diskriminacije žena je 21. oktobra 2011. godine donio `Zaključne stavove Komiteta za eliminaciju diskriminacije žena`. Iako Komitet načelno pozdravlja usvajanje više propisa usmjerenih ka eliminaciji diskriminacije nad ženama, u pojedinim oblastima izražava zabrinutost i daje preporuke za dalje djelovanje. Poseban osvrt je učinjen u oblasti učešća žena u političkom i društvenom životu. Najprije, Komitet izražava žaljenje što izmjene Zakona o izboru odbornika i poslanika ne predviđaju i da svako treće mjesto na izbornim listama pripada

ženi kandidatkinji, i sa zabrinutošću primjećuje da su žene značajno manje zastupljene u Skupštini, Skupštinskim odborima, ministarstvima, rukovodećim strukturama opština, rukovodećim pozicijama i organizacionim tijelima političkih partija, i na višim pozicijama u pravosuđu i javnim službama, uključujući sektore u kojem su žene većinski zapošljene kao što je obrazovanje. U cilju otklanjanja ovih nedostataka CEDAW Komitet preporučuje da Crna Gora :

- Razmotri kvotu od 30 % u Izbornom zakonu osiguravajući da u svakoj grupi od tri kandidata na izbornim listama političkih partija bude najmanje jedna žena
- Uvede zakonske mjere i procedure za primjenu člana 10 Zakona o rodnoj ravnopravnosti, uključujući odredbe o odbijanju prijedloga za imenovanje koji nisu u skladu sa principom rodno uravnotežene zastupljenosti, ukoliko ne postoje opravdani razlozi za izuzeće ovog principa
- Usvoji privremene specijalne mjere, kao što je paritetni rodni sistem u imenovanjima i ubrzanom zapošljavanju žena u javnim službama, posebno na hijerarhijski višim pozicijama;
- Otkloni diskriminatornu praksu i radi na otklanjanju kulturnih barijera koje sprečavaju žene da se zaposle na pozicijama donosioca odluka i rukovodećim pozicijama u sektoru obrazovanja, i da osigura proporcionalnu zastupljenost žena i muškaraca na pozicijama direktora škola.
- Podstakne političke partije da u ravnopravnom broju nominuju žene i muškarce kao svoje kandidate i usklade svoje statute sa Zakonom o rodnoj ravnopravnosti, na primjer, kroz finansiranje partije i kroz podsticanje elektronskih medija da izdvoje dodatno vrijeme za ove partije u toku izborne kampanje
- Kreira povoljno okruženje za političku participaciju žena, uključujući žene iz populacije Roma, Aškalija i Egipćana, na primjer, putem adekvatnog finansiranja kampanje žene kandidatkinje, obrazovanjem mladih žena na liderskim pozicijama, i osnaživanjem ženskog dijela političkih partija

*UNDP

*****

odjeljenje

delegacija Crne Gore, koju je predvodio pomoćnik ministra za ljudska i manjinska prava Sabahudin Delić, učestvovala je na 50. Zasjedanju Komiteta Ujedinjenih nacija za eliminaciju diskriminacije žena (CEDAW), koje se održava u Ženevi od 3. do 21. oktobra 2011. godine

Delegaciju Crne Gore sačinjavali/e su predstavnici/ce relevantnih institucija I organizacija koje su učestvovala e u izradi Inicijalnog izvještaja.

Izvještaj je razmatran na sastanku održanom 6. oktobra, na kojem se, posebnim uvodnim izlaganjem, prisutnim članovima/cama Komiteta u ime delegacije obratio pomoćnik ministra Sabahudin Delić Nakon diskusije I detaljnijeg razmatranja cjelokupnog izvještaja, sa posebnim osvrtom na neka od ključnih pitanja I problema sa kojim se suočavaju žene u Crnoj Gori prepoznatih u izvještaju, iznešena je ocjena Izvještaja, koji je, prema mišljenju Komisije, kvalitetno i sistematski pripremljen, uz preporuke o unaprjeđenju dalje djelatnosti Crne Gore u borbi protiv diskriminacije žena.

Inicijalni izvještaj Vlade Crne Gore usvojen je na skednici Vlade 25. februara 2010 godine i upućen na razmatranje CEDAW Komitetu, nakon čega je uslijedilo slanje dodatnog seta pitanja I zakazivanje termina odbrane. Naredni izvještaj, prema odredbama Konvencije za borbu protiv svih oblika doskriminacije žena (CEDAW) će biti podnešen u naredne 4 godine.